

SVV-opinnäyteaiheita (05/2017)

Toimintakausi 2017–2019

Tampereen yliopisto

Jenni Pätäri (jenni.patari@uta.fi, SVV-ohjelman Pirkanmaan yhteyshenkilö)

Aiheet löytyvät myös SVV-sivustolta www.vapausjavastuu.fi; samoin tarkemmat yhteystiedot.

Sisältö

Mikä Sivistystyön Vapaus ja Vastuu?.....	1
Pääteema: Rakennemuutokset ja muuttuva kansalaisuus.....	2
1 Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus	2
2 Vapaan sivistystyön reviirit, paradigmat ja bunkkerit ja ne ylittävä yhteistyö	3
3 Digitalisaation uhat ja mahdollisuudet kansalaisuudelle	4

Mikä Sivistystyön Vapaus ja Vastuu?

Sivistystyön Vapaus ja Vastuu eli SVV on vuonna 2011 käynnistetty yhteistyöohjelma. Sen tavoitteena on vapaan sivistystyön tutkimuksen vahvistaminen ja kokoaminen sekä alan toimijoiden vuorovaikutuksen vahvistaminen. Ohjelmasta vastaavat Vapaa Sivistystyö ry (VST), Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot sekä Åbo Akademi. Ohjelman keskeisiksi toimintamuodoiksi ovat vakiintuneet opinnäyteyhteistyö yliopistojen ja alan toimijoiden välillä, julkaisuhankkeet sekä erilaiset alueelliset ja valtakunnalliset keskustelutilaisuudet, seminaarit, opintopiirit ja yleisöluentosarjat. Alan tutkimustiedon yleistajuistamista on edistetty medioissa ja toteuttamalla yleistajuistamisen koulutuksia tutkijoille. Lisäksi SVV-ohjelman toimijat osallistuvat vapaan sivistystyön erilaisiin kokouksiin, tilaisuuksiin ja seminaareihin puhujina ja asiantuntijoina. Tavoitteena on yhteiskunnallinen vaikuttaminen kansallisella ja eurooppalaisella tasolla sekä vapaan sivistystyön tutkijoiden, päättäjien ja toimijoiden välisen yhteistyön kehittäminen. Samalla SVV-toiminta tekee näkyväksi vapaan sivistystyön organisaatioiden ja toimijoiden tieteellisen tutkimuksen ja koulutuksen tarpeita yliopistoihin päin. Vaikuttamistoiminnassa tavoitteena on, että

- vapaata sivistystyötä koskeva tutkimustieto on helposti saatavilla ja sitä voidaan hyödyntää alan edunvalvonnassa ja kehittämisessä.
- opetushallinto ja vapaan sivistystyön päätöksentekijät saavat säännöllisesti tiedon alan tuoreesta tutkimuksesta.
- vapaan sivistystyön tutkimuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja näkyvyys lisääntyvät.
- vapaata sivistystyötä koskeva tutkimustietoon perustuva päätöksenteko vahvistuu.

SVV-toimintakauden 2017–2019 pääteemana on ”rakennemuutokset ja muuttuva kansalaisuus”.

Teema kytkeytyy Suomen itsenäisyyden ja sisällissodan 100-vuotistapahtumiin. Pääteemaa lähestytään kolmen alateeman kautta:

- 1) tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus,
- 2) vapaan sivistystyön reviirit, paradigmat ja bunkkerit ja ne ylittävä yhteistyö sekä
- 3) digitalisaation uhat ja mahdollisuudet kansalaisuudelle.

Toiminnassa pyritään esimerkiksi

- lähentämään vapaata sivistystyötä ja uusia kansalaisryhmiä toisiinsa sekä tällä tavoin tukemaan osallistumista, aktiivista kansalaisuutta ja luottamusta eri väestöryhmien välillä (ks. toimintasuunnitelman luku 1.1).
- tunnistamaan ja kehittämään yhteistyötapoja, joilla voidaan tukea yhteiskunnallista uudistumista ja ohjelman eri toimintatahoja toimimaan entistä ennakoivammin, vastuullisemmin ja pitkäjänteisemmin. Reaktiivisten ja lyhytjänteisten toimintatapojen sijaan pyrkimyksenä on toimia muun muassa tasa-arvoisen ja osallistavan kansalaisuuden vahvistamiseksi (ks. toimintasuunnitelman luku 1.2).
- pohditaan, mitä digitalisaatio ja sen epätasa-arvoinen eteneminen kansalaisten keskuudessa ovat tarkoittaneet esimerkiksi sosiaalisen kanssakäynnin, tiedonsaannin, oppimisen, osallistumisen ja kansainvälistymisen kannalta (ks. toimintasuunnitelman luku 1.3).

SVV-ohjelman piirissä on kerätty opinnäyteaiheita vapaan sivistystyön toimijoilta vuodesta 2014 lähtien ja käsillä olevassa koosteessa ne on ryhmitelty toimintakauden teemoja 2017–19 mukaillen.

Pääteema: Rakennemuutokset ja muuttuva kansalaisuus

- Edistääkö (ja jos niin miten) osallistuminen vapaan sivistyksen koulutukseen aktiivista kansalaisuutta?
- Miten kansalaisopistot vastaavat lainsäädännössä asetettuun hyvinvointitehtävään? Miten se näkyy opistojen arjessa?
- Opetussuunnitelmatyön rakenne kansalaisopistoissa.

1 Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Saavutettavuus

- Monet näkökulmavaihtoehdot: hinta? sisältö? sijainti? tarjonta? tarve?
- Kenelle olemme saavuttamattomissa? Miksi?
- Tuntiopettajien saavutettavuus kansalaisopistoissa.

Maahanmuuttajat. "Uudet suomalaiset yhdistystoiminnassa" (TJS-opintokeskuksen hankkeeseen perustuva viitekehys, yhteyshenkilön tiedot SVV-sivustolla).

Yhteisöllisyys: Opiston rooli suhteessa uuteen kaupunkiyhteisöllisyyteen ja esim. pop up -kulttuuriin → mihin seiniä tarvitaan?

Eläkeläisten ja vanhusten sivistystarpeet: Vastaako tarjonta kysyntään? Mitä haetaan? Eläkeläiset eri oppilaitosmuodoissa? Miten seniorit hyötyvät osallistumisesta kursseille?

Osallistuminen ja osallistumattomuus

- Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että henkilö osallistuu tai ei osallistu opistojen kurssi- ja harrastustoimintaan? Voivatko ei-aktiiviset automaattisesti huonosti?
- Miksi jotkut kunnan asukkaat eivät käytä kansalaisopiston palveluja - syyt, tarpeet ym. (Lapua)

- Kansalaisopistojen imago tutkimus: Muiden oppilaitosten rehtorit, kilpailijat, pk-yritykset, miehet, nuoret... Mitkä syyt estävät heitä osallistumasta?
- Miksi opiskelija keskeyttää opintonsa?
- Pirkan opiston asiakasryhmien kartoitus, tavoittaminen ja markkinointikanavien löytäminen.
- Pirkan opiston osallistujarakenteen suhteessa vapaan sivistystyön lain edellyttämään.
- Opiskelijapalautteiden keräämisen systemaattisuus kansalaisopistokentällä.
- Opiskelun kasaantuminen niille, joilla on jo muutenkin hyvät lähtökohdat, koulutusta jne. Nouseeko korkeasti koulutettujen naisten määrä opiskelijoissa esim. isojen liikuntaryhmien kautta (yleistyksen kentästä ja tilastoista antavat helposti väärän kuvan koko maan tilanteesta)?

Sukupuoli

- Miten saada miehet kiinnostumaan kansalaisopiston kursseista, mitä kursseja he kaipaavat ja millaista tapaa opiskella?
- Miten eri kohderyhmät näkevät kansalaisopistot? Mitä miehet hakevat opistosta ja mitä meillä tulisi olla, että he kokisivat opiskelun houkuttelevana?

Kestävä kehitys ja ympäristösivistys: kestävä kehitys ja sen arvopohja vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintakulttuurissa.

Alueellinen väestörakenne

- Pirkan opiston opetuksen vastaavuus seudullisen väestörakenteen vaatimukseen – kehitysnäkymiä?
- Alueelliset ja oppiaineisiin liittyvät vaihtelut opiskelijaprofileissa.

Opistot alueellisina sivistäjinä

- Mäntyharjun kansalaisopiston historiikki.
- Soisalo-opisto – vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen alueellisena oppilaitoksena.
- Loviisan kansalaisopisto – yhden ylläpitäjän kaksi opistoa ja opistokulttuuria.

2 Vapaan sivistystyön reviirit, paradigmat ja bunkkerit ja ne ylittävä yhteistyö

Sektorit ylittävä yhteistyö:

- Moniammatillinen yhteistyö, sote sekä hyvinvointi- ja terveys. Missä mennään?
- Rajat: instituutioiden, kuntien, henkiset... kaupunkimaantiede mukaan, mentaalimaantiede, ihmisten toimintasidat ja oppilaitokset siinä → välineitä kehittämiseen.

VST-toimijoiden välinen yhteistyö:

- Minkälaista yhteistyötä esim. viimeisen 20 vuoden aikana on tehty? Yhteistyön esteet? Alueellisesti – valtakunnallisesti? Yhteistyön tarve ja tulevaisuus?
- Fuusiot: miten syntyy uusi yhteisö → työkuultuuri yhä moniammatillisemmassa työyhteisössä, johtaminen.
- Vapaan sivistystyön valtarakenteet → paikalliset, luottamusjohto, kunnan rooli maakuntahallinnon uudistuessa.

→ *Kehittämishankkeisiin liittyvät aiheet:*

- o Selvitys Pirkanmaan Osaava-ohjelman osaamisen kehittämishankkeesta.

Pirkanmaalla on toiminut vuodesta 2010 lähtien OKM:n Osaava-ohjelman mukainen osaamisen kehittämishanke. Mukana on 13 vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen oppilaitosta. Osaava päättyy 2017 ja tarkoituksenamme on tehdä 2015-2016 kaudella selvitys hankkeen tuloksista. Tutkimuskohteita on useita eli tutkittavaa riittää useammallekin graduntekijälle.

(Lähetti: Merja Snellman, kehittämispäällikkö. Ahlmanin koulun säätiö, Oriveden Opisto.)

- 1. opistojen henkilöstön laatukoulutus (CAF-arvioinnin käyttöönotto) sekä 2. koulutuspalveluitten analysointi ja arviointi muuttuvassa palveluympäristössä. Opinnäytteessä on tarkoitus keskittyä sidosryhmien ja yhteistyötahojen – sekä olemassa olevien että potentiaalisten – käsitysten selvittämiseen opistojen toiminnasta, palvelujen toteuttamisesta, niihin kohdistuvista odotuksista esim. kuntien ja maakunnan uudessa roolituksessa ja toiveista opistojen toiminnalle (kysely ja/tai haastattelut). Aikataulu ja **palkkio**: hanke päättyy 31.12., mikä tulee huomioida esim. aineistonkeruun aikataulutuksessa. Analyysiä ja raportointia voi jatkaa keväälle 2018 saakka. Hankkeen loppuraportti on jätettävä rahoittajalle viimeistään kesäkuussa 2018. Palkkiomahdollisuus 31.12.2016 saakka. (Kurikan setlementti/kansalaisopisto.)
- Tutkimus laatu- ja kehittämishankkeesta, jossa ovat mukana Kurikan, Teuvan ja Kauhajoen kansalaisopistot.

Kansainvälinen yhteistyö: Mitä konkreettista hyötyä kv-toiminnasta ja -hankkeista on ollut eri oppilaitosmuodoissa, erityisesti kansalaisopistoissa sekä muissa vapaan sivistystyön oppilaitoksissa?

3 Digitalisaation uhat ja mahdollisuudet kansalaisuudelle

- Opetusmenetelmien kehittyminen mediayhteiskunnassa.
- Tuntiopettajien pedagoginen ja aikuiskoulutuksen osaaminen ja valmiudet käyttää uusia opetusmenetelmiä, tuntiopettajien koulutussuunnitelman tekeminen.
- Tehokas mainonta, parhaimmat markkinointikanavat kansanopistoissa?
- Opiskelijan vaikutuskanavat: voi myös kehittää esimerkiksi toimintatutkimuksella mallin palautejärjestelmäksi.
- Vst-organisaatioiden viestintä: millaisia malleja, mediasuhteet, kehitetään malli.